

Saksframlegg

Balsfjord kirkelige fellesråd

Møtedato:

Saksnr.: 42 / 2014 NOU – høring om « Lik og likskap»

Saksbehandler: Marit Jakobsen, kirkeverge/daglig leder

Saksdok.: NOU høring om « Lik og likskap»

Bakgrunn:

Kulturdepartementet har oversendt høring om NOU 2:2014 høring om *lik og likskap – om betaling for kremasjon, gravlegging og grav*.

Regjeringen oppnevnte et offentlig utvalg (gravferdsutvalget) som skulle utrede rettslige og økonomiske spørsmål knyttet til avgifter i forbindelse med gravlegging. Utvalget leverte sin rapport 3.mars 2014. Høringsfrist er 1.oktober 2014.

Utvalget har i sin utredning slått fast seks prinsipper for gravferdslovgivningen:

1. Gravlegging er et offentlig ansvar og skal være uten kostnad for de etterlatte
2. Gravplassene skal være allmenne, dvs. felles for alle
3. Forvaltningen skal legge til rette for at gravleggingen skjer med respekt for personlig livssyn og i tråd med føringene til vedkommende livssyn.
4. Lovverket skal likestille gravferdsformene (kistegravlegging og kremasjon) og ikke stimulere til å velge den ene framfor den andre.
5. Ett menneske får en grav.
6. Med tiden blir gravminnet slettet og gravminnet tatt bort.

Utvalget mener at en rekke avgifter på gravferdsområdet i dag skaper ulikhet, og utvalget foreslår regelendringer og andre tiltak som skal gi mer forutsigbare løsninger for brukere av gravferdstjenestene.

Utvalgets forslag er:

- Kistegravlegging og kremasjon likestilles økonomisk og juridisk som gravferdsform.
- Kommunene skal være pliktige til å ta i mot utenbygds gravlegging. Brukerbetaling for gravlegging i en annen kommune enn avdødes bostedskommune oppheves.
- Endringer av avgift for feste av grav slik at innbyggerne behandles likt.
- Tiltak for å få bedre statistikk og mer forskning på gravferdsområdet.
- Endringer i forvaltningsoppgaver.
- Økonomiske og administrative konsekvenser
- Forslag som utvalget vurderer til å være på siden av mandatet.

Utdypende informasjon til kulepunktene finnes i vedleggets side 2

Kirkevergens vurderinger:

Endringene i pkt 1- 6 er endringer som vil være med å gi gode og rettferdige gravferdstjenester til befolkningen. Mulighet for å utarbeide statistikk, plassering av et helhetlig ansvar hos gravplassforvaltningen og gode løsninger som kan gi mulighet for plassbesparelse ved at flere kan komme til å velge kremasjon er noen av gevinstene. I forslaget skal alle utgifter ved kremasjon derfor kostes av gravferdsforvaltningen/ fellesrådet. Disse utgiftene er i forslaget tenkt dekt ved

rammeoverføringer til kommunene, men det er usikkert om kostnadene vil nå fram til bevilgning til fellesrådet. Videre det er mulighet for økte kostnader for fellesrådet for personer som ønsker å gravlegges i annen kommune. Forskriften § 40, foreslår at kostnader ved slik gravlegging skal kostes av gravferdsforvaltningen i den avdødes kommune.

Punkt 1. I nye prinsipper for gravferd foreslås endringer i muligheter for innkreving av betaling, og i tillegg blir det foreslått flere økonomiske belastninger for gravferdsmyndighetene. Bakgrunn for disse endringene er at det skal være økonomisk likhet mellom de forskjellige gravferdsmetodene, og hvor folk begravnes.

Fellesrådet ser på denne endringen som positiv, men er bekymret for forslaget om økonomisk oppgjør for disse merkostnadene. Med de erfaringer som vi har med rammeoverføring til kommunene ser vi at disse midlene vil kunne forsvinne i den store potten, og ikke nå fram til å dekke de utgifter som de er ment å dekke. Derfor ber vi om at disse midlene på en eller annen måte blir øremerket, i motsatt fall kan dette medføre at gravferdstjenesten generelt blir dårligere rundt om i kommunene.

Når det gjelder bevaring av gravminner ber gravferdsloven gravferdsforvaltningen lage verneplan (Gravferdsloven § 18 og Forskriften § 27). Videre pålegger rundskriv fra departementet (T3/2000) at alle gravminner over 60 år skal vurderes av fylkeskommunen og samiske graver over 100 år skal fredes. Her beskrives at bevaring av verneverdige gravminner er et offentlig ansvar.

NOU -rapporten viser til at det er liten eller ingen gjenbruk av graver i Nord Norge. Her blir svært mange / de fleste gravene langt over 60 år før de slettes/ står uten fester, samtidig går det sakte med forråtnelsen i graven slik at graver ikke kan tas i bruk på nytt før de er nærmere 80 evt. 100 år. Det tilsier at det blir langt flere gravminner i nord enn i sør som skal til fylkeskommunen for vurdering. Samtidig er det svært ulikt hva som vil vektlegges ved bevaring, og når lokale planer skal legges til grunn står man i fare for at det blir svært ulike kriterier fra kommune til kommune for hva som skal bevares. Videre er det stor usikkerhet omkring hvilke kriterier som skal legges til grunn og faren for at det blir forskjell på «Kong Salomo og Jørgen Hattemaker» gjør det vanskelig å bestemme/ velge mellom gravminner. Uavhengig av hva som bestemmes lokalt kan også fylkeskommunen komme til å gjøre prioriteringer, legge til grunn andre vurderingskriterier, som påfører lokal gravferdsforvaltning ansvar for ytterligere flere gravminner og fler utgifter.

Det er derfor flere forhold som må vurderes:

1. Kostnadene og ansvaret ved at lokal gravferdsforvaltning får ansvar for mange verneverdige gravminner.
2. Felles plan for bevaring for flere kommuner eller for hvert fylke.
3. Muligheten for å flytte grensen for alder på gravminner for fylkeskommunal vurdering fra 60 til 80 år i Nord Norge, eller vurdere andre tiltak slik at festere som ønsker å ha gravminner lengre enn 60 år må betale festeavgift fram til vurdering av verning skjer ved 80 år.
4. Finansiering av kostnadene ved ansvar og vedlikehold for bevaringsgravminner.

Liten gjenbruk betyr store og dyre utvidelser, og store områder å vedlikeholde.

Bevaring av gravminner, reparasjon, tilsyn og administrasjon er ressurskrevende og det er viktig å få til bevaringsplan som gjør at det ikke oppstår bevaring av flere hunder gravminner i en kommune.

Når det også er krav til at verneverdige gravminner skal stå på sin opprinnelige plass er dette forhold som kan koste fellesrådene / kommunene dyrt i framtiden.

Fylkeskommunen bør derfor ha en verneplan som er lik for alle kommunene og dersom det offentlige pålegges verneansvar bør det følge midler med disse.

Samisk grav er svært vanskelig å definere og verning av et gravminne som baserer seg på en persons livshistorie likeså. Det bør derfor være ut fra at livshistorien blir kjent på gravminnet og ikke ut fra at man kjenner til noe om personer som avgjør om et gravminne skal vernes. Videre bør det defineres tydelig hvem som er klageinstans hvis det blir tvist i bevaringssspørsmål.

Dersom rundskriv T3/2000 skal fortsette å gjøres gjeldene for forvaltningen må skrivet omtales i loven, eller innholdet settes inn i loven. Slik det er i dag er det svært få som vet om dette pålegget.

Problematikken omkring frednings- og festetid og mulighet for gjenbruk i Nord Norge bør drøftes i forbindelse med revidering av lovverket. Bør det være andre bestemmelser eller er 20 års fredningstid ok når graven i praksis må stå 20-50 år lengre enn sørpå før gjenbruk er mulig?

Justeringene som er foreslått i lovverket er stedvis noe uklare, det fremgår ikke konkret at en reservert grav skal være frigrav når den blir tatt i bruk. I Forskriften § 17 står det at kistegraver kan festes sammen og at det kan kreves leie for den graven som ikke er tatt i bruk. I Forskriften § 16 står det at den som er ansvarlig for graven skal gis anledning til å leie graven når det er gått 20 år siden siste gravlegging. Nåværende gjelden rett sier at reserverte graver aldri kan bli frigraver, ved endringene i Forskriften kan det oppfattes at reserverte graver skal være frigraver når de tas i bruk?

Saken legges fra til drøfting med følgende innstilling til vedtak/ forslag til høring

- A. Balsfjord kirkelige fellesråd gir sin tilslutning til de 6 prinsippene for gravferdslovgivningen som følger av NOU 2014:2
 1. Gravlegging er et offentlig ansvar og skal være uten kostnad for de etterlatte
 2. Gravplassene skal være allmenne, dvs. felles for alle
 3. Forvaltningen skal legge til rette for at gravleggingen skjer med respekt for personlig livssyn og i tråd med føringene til vedkommende livssyn.
 4. Lovverket skal likestille gravferdsformene (kistegravlegging og kremasjon) og ikke stimulere til å velge den ene framfor den andre.
 5. Ett menneske får en grav.
 6. Med tiden blir gravminnet slettet og gravminnet tatt bort.

- B. Balsfjord kirkelige fellesråd vil i tillegg at følgende presiseres i endringer i lovverket:
 1. Utgifter ved kremasjon, her under transport til krematoriet, kremering m.v. dekkes i sin helhet av kommunen etter regning fra fellesrådet.
 2. Reservert grav skal være frigrav fra den dagen den tas i bruk og inntil festeavgift / leieavgift inntreffer. (Underforstått at det er lokale vedtekter for festeavgiften). Det kan ikke kreves refusjon for festeavgift dersom fester dør i løpet av reservasjonstiden.
 3. Gravferdsforskriftens § 16 tilpasses også nord norske forhold med reelt årstall for når tid det er formålstjenlig å la festeavgiften inntreffe i forhold til en nord norsk gravs nødvendige levetid mht. mulighet for gjenbruk.
 4. Lov og forskrift § 18 og 27 må også tilpasses nord norske forhold. Levetiden på en nord norsk uten tradisjon for gjenbruk og lang forråtnelsesprosess tilsier flere graver som når 60 år og fare for langt større mengde bevaringsgravminner og derved større utgifter. Forskriften § 16 og «verneparagrafene» bør henge sammen. I Nord Norge bør det være minimum 80 år før et gravminne skal til fylkeskommunal vurdering for verning.
 5. Utforming av bevaringsplaner skal være et fylkeskommunalt ansvar etter prinsippet om at det bør være like planer for et større område.
 6. Bevaring av gravminner (Gravferdsloven § 18 og Forskriften § 27). Da det er svært få kommuner som har utarbeidet bevaringsplan og startet arbeidet er det usikkert hvor stort

omfanget kan bli. Utgifter i tilknytning til bevaring av gravminner må dekkes ved statlig bevilging (fylket) etter regning fra fellesrådet. Tilsynet og ansvaret legges hos gravferdsforvaltningen. Ankeinstans Fylkesmannen.

7. Kriterier for bevaring av gravminner presiseres nærmere, dersom et gravminnes skal bevares ut fra en persons historie er det fordi den fremkommer av gravminnet slik § 27 omtaler, og IKKE på bakgrunn av at noen som lever husker personen.

Marit Jakobsen
Kirkeverge